

POSTANOWIENIE

21 czerwca 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Jacek Widło

na posiedzeniu niejawnym 21 czerwca 2023 r. w Warszawie,
w sprawie z powództwa T.L., B.Z. i M.B.
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o ustalenie nieważności umowy,
na skutek skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku
z 12 stycznia 2022 r., I ACa 544/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od pozwanej Bank spółki akcyjnej w W. na rzecz powodów T.L. i B.Z. kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego;**
- 3. zasądza od pozwanej Bank spółki akcyjnej w W. na rzecz powódki M.B. kwotę 4050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Pozwany Bank spółka akcyjna w W. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 12 stycznia 2022 r., w sprawie z powództwa T.L., B.Z., M.B. zaskarżając ten wyrok w całości, wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, tj. art. 385¹ § 1 i 2

k.c. w zakresie, w jakim odnosi się on do skutków uznania postanowień umownych za abuzywne, możliwości uznania części klauzul za abuzywne (ich fragmentacji) oraz możliwości zastąpienia takich postanowień przepisami dyspozytywnymi, kwestii chwili miarodajnej (stan sprawy) dla stwierdzenia abuzywności, realizacji obowiązku informacyjnego wobec konsumenta co do skutków stwierdzonej abuzywności przez sąd, w tym kwestii pouczenia o roszczeniu za korzystanie z cudzego kapitału.

W odpowiedziach na skargę powodowie wnosili o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, względnie jej oddalenie oraz zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga wykazania, jaki konkretny przepis prawa, zastosowany w danej sprawie, jest przedmiotem rozbieżnej wykładni w judykaturze sądowej i na czym rozbieżność ta polega, co wymaga przytoczenia orzeczeń sądów wydanych w takich samych lub istotnie zbliżonych stanach faktycznych, względnie, jaki konkretny przepis prawa, zastosowany w danej sprawie, wymaga interpretacji ze strony Sądu Najwyższego, z czego potrzeba ta wynika i z jakich powodów dotychczasowy dorobek doktryny i orzecznictwa jest w tej mierze niewystarczający. Konieczne jest ponadto, podobnie jak w przypadku przyczyny kasacyjnej określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., wykazanie związku między oczekiwaną od Sądu Najwyższego wykładnią prawa a wynikiem postępowania kasacyjnego (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 października 2002 r., II CZ 102/02; z 29 lipca 2015 r., I CSK 980/14; z 19 czerwca 2018 r., IV CSK 56/18).

Wskazane zagadnienia prawne zostały rozstrzygnięte w orzecznictwie.

Jeżeli chodzi o wykładnię art. 385¹ §1 i 2 k.c., to dominujące jest stanowisko, że w razie sporu o ważność umowy kredytu bankowego denominowanego (indeksowanego) do obcej waluty, w której treści znajduje się niedozwolona klauzula przeliczeniowa, rozpatrzyć należy kilka możliwości rozstrzygnięcia.

Pierwsza, to stwierdzenie nieważności umowy, która bez klauzuli niedozwolonej nie może dalej funkcjonować w obrocie prawnym, zwłaszcza ze względu na brak (odpadnięcie) któregoś z koniecznych składników (*essentialia negotii*) umowy nazwanej. Druga to przyjęcie, że umowa jest ważna, ale w miejsce bezskutecznych postanowień waloryzacyjnych nie wchodzi żadne dodatkowe postanowienia. Trzecia, to ewentualne przyjęcie, że umowa jest ważna i jej uzupełnienie przez sąd przez wprowadzenie w miejsce niedozwolonych klauzul innego mechanizmu waloryzacji (tak wyrok Sądu Najwyższego z 29 października 2019 r., IV CSK 309/18, zob. też wyrok TSUE z 3 października 2019 r., C-260/18, Kamil Dziubak i Justyna Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG). Obecnie przyjmuje się za wiodącą pierwszą z zaprezentowanych powyżej możliwości (zob. m.in. uchwałę Sądu Najwyższego z 29 czerwca 2007 r., III CZP 62/07, oraz uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, a także wyroki Sądu Najwyższego: z 30 maja 2014 r., III CSK 204/13; z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16; z 24 października 2018 r., II CSK 632/17, z 7 lutego 2023, II CSKP 1541/22, postanowienia SN 29 marca 2023r., I CSK 3031/22, z 27 kwietnia 2023r., I CSK 3374/22).

Natomiast istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu na okolicznościach mieszczących się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (postanowienie Sądu Najwyższego z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02; z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08).

Należy wskazać, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego nie dokonuje się "separowania" poszczególnych klauzul umownych. W świetle art. 385¹ § 2 k.c. w zw. z 385¹ § 1 k.c., przez pojęcie „postanowienia umowy zawieranej z konsumentem” należy rozumieć całą jednostkę redakcyjną konkretnej umowy, a nie

wyrażoną w tych jednostkach, dającą się wyodrębnić normę prawną (poszczególne klauzule) regulującą zachowania stron stosunku prawnego. Postanowienia umowne w tej materii powinny być interpretowane łącznie, a nie w separacji od siebie (wyrok SN z 7 lutego 2023, II CSKP 1334/22). Wyszczególnienie w umowie jednostek redakcyjnych aktu prawnego (umowy, wzorca umownego) jest tylko zabiegiem technicznym, pomocniczym, ułatwiając orientację w tekście aktu oraz jego wykładnię. W rezultacie niezależnie od sposobu ujmowania jednostki redakcyjnej umowy, kształtuje ona, jako całość prawa i obowiązki stron w sposób zgodny lub sprzeczny z prawem.

Realizując obowiązek informacyjny sąd rozpoznający sprawę powinien wykorzystać stosowne instrumenty procesowe, w tym także te przewidziane w art. 156¹ i 156² k.p.c. Przewodniczący ma zatem obowiązek pouczyć konsumenta o prawdopodobnym wyniku sprawy w świetle zgłoszonych twierdzeń i dowodów, tj. w szczególności o tym, czy - w ocenie sądu - istnieje możliwość utrzymania umowy po wyeliminowaniu z niej klauzul abuzywnych i jakie będą następstwa dalszego funkcjonowania stosunku prawnego o takiej treści (zob. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56). Ewentualnie, przewodniczący powinien uprzedzić, że o konkretnym żądaniu dochodzonym w pozwie można rozstrzygnąć na innej podstawie prawnej, niż wskazana przez stronę. W takiej sytuacji możliwe będzie przyjęcie, że konsument jest należycie poinformowany o skutkach uznania danej klauzuli umownej za abuzywną i podjął świadomą decyzję co do udzielenia mu ochrony na podstawie dyrektywy Rady 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.Urz. UE L nr 95, s. 29) oraz art. 385¹ k.c. (por wyrok SN z 30 czerwca 2022 r., II CSKP 883/22). Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z 15 czerwca 2023r., C-520/21, przesądził, że instytucja kredytowa (bank) nie może żądać od konsumenta wynagrodzenia za korzystanie z kapitału tego banku w wypadku stwierdzenia nieważności umowy. Skoro takie roszczenie w świetle dyrektywy nie może zostać uwzględnione wobec konsumenta to pouczenie o nim jak i też brak pouczenia przez sąd nie ma wpływu na ocenę realizacji obowiązku informacyjnego sądu jak i nie daje podstaw do kwestionowania sposobu realizacji tego obowiązku informacyjnego sądu przez bank.

Oceny czy postanowienie umowne jest niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.), dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy (uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, nr 1, poz. 2).

W konkluzji sformułowane przez skarżącego zagadnienia nie stanowią zagadnienia nowego, niewyjaśnionego dotychczas w orzecznictwie (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z 4 listopada 2011 r., I CSK 46/11; z 15 lutego 2013 r., I CSK 313/12; z 10 lipca 2014 r., I CSK 531/13).

Według Sądu Najwyższego, nie ma przy tym innych przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz stosownie do art. 98 § 1 i 3 k.p.c. obciążył pozwanego kosztami postępowania kasacyjnego, biorąc pod uwagę, że pozwanych reprezentują różni pełnomocnicy przy czym pełnomocnik M.B. występuje po raz pierwszy w sprawie w postępowaniu kasacyjnym.

M.M.

[ł.n]

